

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Réseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

Przemówienie p. Nurii Díaz Abad

Przewodniczącej Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa (ENCJ)

Katowice, 20 maja 2017 – Kongres Prawników Polskich

Szanowni Uczestnicy Kongresu Prawników Polskich!

To dla mnie wielki zaszczyt, że mogę się do Państwa zwracać w ramach tego wyjątkowego Kongresu, który został zorganizowany przez różne stowarzyszenia, między innymi Stowarzyszenie Sędziów Polskich 'Iustitia'. Kongres ten został organizowany w celu omówienia kwestii związanych z niezależnością wymiaru sprawiedliwości.

Do głównych celów działania Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa należą: poprawa współpracy pomiędzy radami sądownictwa różnych krajów oraz poszczególnymi członkami wymiaru sprawiedliwości, jak też promocja najlepszych praktyk, co ma umożliwić doprowadzenie do tego, aby wymiar sprawiedliwości był sprawowany terminowo, wydajnie oraz na odpowiednim poziomie, dla dobra wszystkich obywateli.

Na przestrzeni ostatnich 13 lat wypracowaliśmy standardy, wytyczne, najlepsze praktyki w każdym obszarze działalności sędziowskiej dotyczące: powoływania, awansowania i oceniania pracy sędziów, etyki sędziowskiej, kwestii dyscyplinarnych, jak również ustanawiania rad sądownictwa, by wspomnieć tylko niektóre z przykładów, jeśli chodzi o standardy stworzone przez nasze stowarzyszenie. Pragnąc nawiązać do dyskusji prowadzonej tutaj dzisiaj rano w kwestii standardów w zakresie członkostwa w Radach Sądownictwa chciałabym wskazać, że zgodnie ze standardami ENCJ sędziowscy członkowie tych organów winni być wybierani przez swoich kolegów - sędziów. Natomiast z drugiej strony pragnę zaznaczyć, że w naszym raporcie dotyczącym etyki sędziowskiej zapisaliśmy, iż sędziowie winni wyrażać swoją opinię, kiedy demokracja i podstawowe wolności są zagrożone.

ENCJ przygląda się sytuacji w Polsce z rosnącym niepokojem. W zeszłym roku zorganizowaliśmy w Warszawie Zgromadzenie Ogólne naszej Sieci, a oprócz tego otrzymywaliśmy szczegółowe informacje na temat sytuacji, zarówno ze strony Krajowej Rady Sądownictwa jak i innych podmiotów. Na Zgromadzeniu Ogólnym przyjęliśmy Deklarację Warszawską, w której zapisaliśmy że „w kontekście rozwoju wydarzeń w Polsce, ENCJ podkreśla znaczenie tego, by władza wykonawcza uszanowała niezależność wymiaru sprawiedliwości, a podejmowane reformy systemu sprawiedliwości były przeprowadzane wyłącznie po przeprowadzeniu istotnych konsultacji z Krajową Radą Sądownictwa i z samymi sędziami. ENCJ będzie nadal monitorować rozwój sytuacji w (...) Polsce, by zapewnić respektowanie podstawowych zasad zapewniających niezależność sądownictwa”.

Od 2012 roku wprowadziliśmy system, w ramach którego zapewniamy wsparcie radom sądownictwa oraz pomagamy we wdrożeniu naszych rekomendacji, wytycznych i standardów, jak również w rozwiązywaniu różnych problemów. 30 stycznia 2017 r. Rada Wykonawcza ENCJ przyjęła na wniosek polskiej Krajowej Rady Sądownictwa specjalną opinię. Dokument ten odnosi się do planowanych zmian w prawie proponowanych przez Ministra Sprawiedliwości, których projekt został przesłany KRS; opinia dotyczy w szczególności potrzeby zaangażowania KRS w działania związane z reformą

wymiaru sprawiedliwości, a także kwestii przedterminowego wygaszenia mandatu członków KRS, jak również samego składu Rady oraz procesu powoływania jej członków i roli Ministra Sprawiedliwości w procesie selekcji oraz powoływania sędziów.

Jak już wspominałem dzisiaj rano, jestem członkiem hiszpańskiej Rady Sądownictwa (CGPJ). Natomiast muszę zaznaczyć, że system organizacyjny w Hiszpanii jest odmienny, kiedy porównamy go z propozycją przedstawioną przez Ministra Sprawiedliwości w Polsce. Mieliśmy również okazję wyjaśnić w Opinii, która została przesłana przez naszą Radę do polskich kolegów, że widzimy w tym zakresie istotne różnice. Na początku pragnę podkreślić, że w naszej Radzie nie mamy dwóch izb, tylko jedną. Zgodnie z naszą Konstytucją, GCPJ składa się z Przewodniczącego i 20 członków, 8 z nich wybieranych przez parlament spośród przedstawicieli innych zawodów prawniczych posiadających przynajmniej 15 lat doświadczenia zawodowego, zaś pozostałych 12 to sędziowie wybierani przez Parlament, wyłącznie spośród kandydatur zgłoszonych przez stowarzyszenia sędziowskie bądź przez samych kandydatów (ale przy wsparciu 25 innych sędziów). A trzeba zaznaczyć, że Hiszpania to kraj, w którym pracuje ok. 5500 sędziów. Parlamentarzyści nie mogą zatem wybierać członków spośród innych kandydatur, niż te zaproponowane przez stowarzyszenia prawnicze albo samych sędziów. W ostatnich wyborach w 2013 r. mieliśmy ponad 50 kandydatów, którzy zostali zaproponowani w ten właśnie sposób. Wybory dla obu kategorii członków Rady odbywały się na podstawie większości 3/5 głosów w parlamencie, jednakże muszę jednocześnie zauważyć, że system ten jest przedmiotem krytyki ze strony niektórych kół akademickich oraz grup politycznych.

W komunikacie dotyczącym wprowadzenia ram unijnych dotyczących procedury umacniania praworządności, która jest teraz stosowana przez Komisję Europejską w kontekście polskim, ENCJ została wspomniana jako jedna z tych organizacji, które mają doradzać Komisji Europejskiej. Zgodnie z ww. komunikatem sieć ENCJ wraz z Siecią Prezesów Sądów Najwyższych UE i Stowarzyszeniem Rad Stanu i Naczelnych Sądów Administracyjnych (ACA – Europe) uczestniczyły w dniu 9 marca br. w spotkaniu na którym wspólnie z Pierwszym Wiceprzewodniczącym Komisji Panem F. Timmermansem przeprowadzono analizę sytuacji wymiaru sprawiedliwości w Polsce. Zebrane organizacje wyraziły solidarność z przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości w Polsce i zaoferowały wsparcie dla Komisji Europejskiej w jej wysiłkach na rzecz utrzymania rządów prawa oraz promowania uczciwych i niezależnych sądów, działających z korzyścią dla ogółu społeczeństwa.

W dniu kiedy Unia Europejska świętowała 60. rocznicę podpisania Traktatów Rzymskich ENCJ opublikowała oświadczenie w którym powtórzyła przesłanie, że rządy prawa są sednem istnienia Unii Europejskiej a praworządność jest jedną z fundamentalnych wartości na których ustanowiono Unię Europejską wraz z demokracją i prawami podstawowymi. Aby zachować i chronić praworządność konieczne są działania zarówno ze strony wymiaru sprawiedliwości jak i przedstawicieli innych władz. ENCJ wezwała Państwa Członkowskie do poszanowania uczciwych i bezstronnych sądów, ponieważ są to podstawowe instytucje niezależnego sądownictwa. Dla faktycznego wdrażania zasady praworządności konieczne jest funkcjonowanie niezależnego i odpowiedzialnego systemu wymiaru sprawiedliwości.

W dniu 24 kwietnia br. w Brukseli odbyło się spotkanie z przedstawicielami ENCJ oraz polskiego wymiaru sprawiedliwości, na którym otrzymaliśmy informację o projekcie nowego prawa omawianym aktualnie przez polski rząd i mogącym się wiązać w konsekwencji ze zwolnieniem wszystkich prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych, utworzeniem izby dyscyplinarnej w ramach Sądu Najwyższego, która składała by się z przedstawicieli społeczeństwa, jak również zwolnieniem ze stanowisk Prezesów Sądu Najwyższego i znaczącej liczby jego sędziów. Ponadto dochodzi do regularnych ataków medialnych przeciwko przedstawicielom wymiaru sprawiedliwości oraz do zastraszania poszczególnych sędziów.

Rada Wykonawcza ENCJ opublikowała 26 kwietnia br. oświadczenie wyrażające nasze poważne zaniepokojenie rozwojem wydarzeń w Polsce i zauważyła, że głównym wymogiem koniecznym dla

utrzymania i umocnienia wzajemnego zaufania między organami sądownictwa w krajach Unii Europejskiej będącego z kolei podstawą wzajemnego uznawania, jest niezależność, właściwa jakość i wydajność, jak również sprawne funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości z poszanowaniem dla zasady praworządności.

W rezultacie działań podjętych przez ENCJ bardzo duża liczba naszych członków przyjęła i wydała indywidualne oświadczenia wspierające wymiar sprawiedliwości w Polsce. Wielu z nich zwróciło się także do swoich rządów, by wyrazić swoje zaniepokojenie.

Na zakończenie pragnę podkreślić, że dla funkcjonowania wydajnego systemu sądownictwa, który pozwala na odpowiednie funkcjonowanie Obszaru Wolności, Bezpieczeństwa oraz Sprawiedliwości i nieodzowne jest niezależne sądownictwo. Dlatego też dołożymy wszelkich starań, aby zagwarantować niezależność sądownictwa w Europie i będziemy współpracować w ramach Rad Sądownictwa, aby zwiększać zaufanie do systemu wymiaru sprawiedliwości stojącego na wysokim poziomie, w całej Europie.